

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

1. An Sacramentum Eucharistiae sit necessarium necessitate medij ad salutem, itavt detur praecipuum diuinum positium sumendi hoc Sacramentum? Ex quo infertur primò, praecipuum diuinum Eucharistiae ...
-

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76405](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76405)

sententiam contra Cardinalem Lugo doctē, & subtiliter, vt semper solet, defendit. Et idem me citato contra Cardinalem Lugum, tener nouissimē Pater Verricelli in Q. Q. moral. tractat. 1. quæst. 7. num. 15. Quod etiam nominatim contra Lugum firmat nouissimē ex Societate doctus Pater Bardi de Conscientia, discept. 6. cap. 1. p. 3. §. 2. per totum. Idem à fortiori dicendum est de illo, qui assumens aquam ad os abluendum, dubitat, an aliquam guttam traiecerit; necnon de illo, qui dentibus quidpiam masticans aliquid deglutierit: nam hi optimē poterunt crastino communicare; sicut demum poterit ille, qui adhæret dicto aliquorum dicientium sibi horam noctis duodecimam non sonuisse, aliis sonuisse affirmantibus. Quia præceptum, de non nisi ieiunè ad Eucharistiam accedendo, non est impositum dubitanti, sed certo scienti non esse ieiunum. Quam vltimam sequelam, etiam concedit Lugo loco citato num. 43.

Patrem Pasqualigum quos ego alibi adduxi, qui latè probat, quod quantumcunque horologium reputetur regulatum, licitum esse, post omnes pulsus, per quadrantem comedere, & sequenti die communicare. Et P. Verricelli in Q. Q. Moral. tr. 1. quæst. 7. n. 13, de quo firmat, si vnicum sit horologium, quod censetur regulatum, & designet duodecimam noctis, comedens deinde per semiquadrantem, poterit sequenti die communicare. Et postea num. 16. firmat quod quando in Vrbe plurima audiuntur horologia, possum conformari vltimo, & tunc post omnes pulsus comedens, per moram saluationis Angelicæ, possum sequenti die communicare.

1. not. præteritæ, & in eod. m. §. sed. lege etiam eius §. 1. tr. 2. & latè infra in tr. 2. Ref. 57 à principio vique ad finem §. Quod autē, & pro vlt. difficultate huius §. in Ref. 2. & 3. not. primæ huius §.

4. Sed ego non discedo à contraria sententia, quam docui: nam vt optimē obseruat Castrus Palaus tom. 1. tract. 1. disput. 2. punct. 7. num. 2. in nostro casu, grauitas, vel paruitas materiæ desumenda est, à communi sensu Ecclesiæ, & fidelium; sed communiter fideles sacrilegium putant, etiam breuissima mora post mediam noctem manducare: ergo, &c. Et tandem nota hic obiter; quod non potest Episcopus cogere Parochum vt subministret necessaria Presbyteris volentibus celebrare in Parochiali, vt declarauit Sacra Congregatio Rituum, 10. Iunij 1602. & obseruat Gauantus in Manuali Episcoporum, verb. Parochorum muner. in Additionib. num. 6. & Barbosa de Officio Parochi, part. 1. cap. 11. n. 51. & sic ego consultus his diebus, respondi contra quendam Episcopum.

3. Et tandem obseruandum est Leandrum vbi supra, quæst. 7. firmiter docere, quod vbi est tantum vnum horologium, si duodecima hora noctis sonare incipiat, non teneri aliquem statim in prima pulsatione desistere à cibo, vel potu, si crastino Eucharistiam sumpturus est. Quod probat variis rationibus, & testatur, quod sic lenserunt aliqui Doctores Complutenses à se consulti. Qui postea me citat addocentem Bresserum, & poterat etiam in fauorem suæ sententiæ adducere Caramuelem, & nostrum

TRACTATUS SECVNDVS

DE PRÆCEPTO DIVINO, ET ECCLESIASTICO

Sacræ Communionis: atque de cæteris aliis quotidianis Communionibus, etiam pro articulo mortis.

RESOLVTIO PRIMA.

An Sacramentum Eucharistia sit necessarium necessitate mediæ ad salutem, ita vt detur præceptum diuinum positiuum sumendi Sacramentum?
Ex quo inferitur primo præceptum diuinum Eucharistia sumenda obligare in articulo mortis, etiam si mors sit violenta & autoritate iudicis inflicta?
Secundo in reliqua vita quoties, quoties tali remedio opus est ad perseuerandum in statu gratiæ?
Tertio, quando quis prudenter putat se non amplius habiturum commoditatem in tota vita sumendi Eucharistiam?
Et obiter notatur non esse licitum consecrare in materia dubia? Ex part. 3. tit. 6. & Misc. 2. Ref. 95.

ritate iudicis inflicta. Secundo in reliqua vita quoties tali remedio opus est ad perseuerandum in statu gratiæ. Et tertio aliqui addunt quando quis prudenter putat se non amplius habiturum commoditatem communicandi in tota vita; tunc enim meritò debet se munire contra tentationes postea euenturas. Probatur hæc opinio ex verbis Ioan. 6. Nisi manducaueritis carnem filij hominis non habebitis vitam in vobis, &c. ex Luc. 13. Nisi penitentiam egeritis, non intrabitis in regnum cælorum; in quibus locis eodem tenore, & forma verborum proponit Christus sumendum sacramentum Penitentia, & sacramentum Eucharistia, ergo, &c. Hæc opinio est probabilis.

Quādonam & in tom. 3. tr. 1. Ref. 53. §. Sed dicitur à lin. 5. & seq. & in Ref. 57. §. Probatur primo, & seq.

2. Sed contrariam etiam probabilem esse existimo, quam tueri Coninch de Sacram. quæst. 73. art. 3. num. 36 & 44. Ferrariensis contra gentes lib. 4. cap. 61. Alexander de Ales in 4. part. quæst. 51. memb. 14. Syluester verb. Eucharistia 3. num. 11. Fernandez de Heredia de Eucharistia, dist. 2. part. 2. dub. 2. per totum, & Villalobos in summa, tom. 1. tract. 8. diff. 34. num. 4. vbi sic ait: [El Sacramento de la Eucharistia, no es medio necesario in voto para alcanzar la bienaventurança. Queremos dezir, que si no huiera precepto de comulgar, se pudiera vno salvar sin tener proposito de recebitle. Esta conclusion es de San Thomas, Caietano, Rodriguez, Ledesma, Suarez, Hosio, y Pedro de Nauarra; y parece que se colige del Concilio Tridentino sess. 7. can. 4. que como dize del Baptismo,

§. 1. **A**firmatiue respondent Becan. de Sacram. cap. 23. quæst. 4. n. 2. Layman in Theol. moral. lib. 5. tit. 4. c. 5. n. 2. & seq. Syluius in 3. p. 9. 70. a. 11. queritur 1. concl. 1. & 2. Henric. lib. 8. c. 3. n. 2. Emanuel Sa verb. Eucharistia, n. 1. & alij, quos citat, & sequitur Fagund. de præcept. Eccl. præcept. 3. lib. 1. cap. 3. num. 4. vnde ex hac opinione inferunt. Primum præceptum diuinum Eucharistia sumenda obligare in articulo mortis, etiam si mors sit violenta, & autho-

Sup. hoc in Ref. seq. & infra in Ref. 70. §. Dicendum, & significare ad medium. Et pro his tribus casibus conueniens in hoc §. signanter videtur, §. Alibi in ref.

Baptismo, que es necesario para la salud, y lo mismo de la Penitencia *sess. 14. can. 3.* tambien lo dixera de la Eucharistia. El fundamento de la conclusion, es, porque para alcançar la bienauenturança, solo es necesario estar en gracia, y perseverar en ella hasta el fin de la vida, y la gracia cierto es que se da por la penitencia, y los demas Sacramentos y no solo por este. La perseverancia en gracia es favor specialissimo de Dios, y no es efeto proprio deste Sacramento, aunque ayuda mucho para ello y assi no es medio necesario este Sacramento.] Ita ille. Igitur secundum hanc sententiam, negandum est sacramentum Eucharistia esse medium necessarium necessitate salutis pro omnibus qui saluandi sunt; sed tantum medium utile, ac morali necessitate necessarium ad conseruandam vitam spiritualem gratia. Notat etiam ex his Villalobos *in summa, tom. 1. tract. 7. diff. 5. num. 5.* [que no es licito consagrar en materia dudosa, porque como recebir este Sacramento no es medio necesario para saluacion; no ay moral necesidad, para que se consagre en materia dudosa.] Et ita etiam docet Fagundez *præcept. 3. lib. 2. cap. 1. num. 17.* etiam stando in prima opinione, quia tale præceptum diuinum necessarium necessitate salutis, non obligat nisi quando decenter & reuerenter sumi potest.

Sup. hoc supra in tr. 1. Ref. 205. §. 2. ad medium, à vers. ut ob communiandum: & in Ref. 206. paulo post initium à vers. Hoc supposito. & in Ref. 128. cursum ad medium §. vit.

RESOL. II.

An si non adesset præceptum sumendi Eucharistiam, potuisset quis saluari, si non haberet propositum illam recipiendi? Ex part. 5. tr. 13. & Misc. 1. Ref. 28.

Sup. hoc in Ref. præterita, & infra in Ref. 70. §. Dicendum, & signanter ad medium à vers. Probatur. & in tom. 3. tr. 1. Refol. 53. §. Sed dices. à lin. 5. & seq. & in Ref. 57. §. probatur primo. & seq.

§. 1. Quid est querere, an Eucharistia sit peculiariter necessaria ad vitam æternam necessitate distincta à puta necessitate præcepti, & non orta ex illa. Aliqui asserunt sacramentum Eucharistia in re, vel in voto sub disunctione esse peculiariter necessarium adultis necessitate medij ad vitam æternam. Vide Becanum *de Sacram. cap. 15. quæst. 7.* & probatur ex Ioan. 7. *Nisi manducaueritis carnem filij hominis, non habebitis vitam in vobis.*

2. Verum contrariæ sententiæ adhæreo, quam communiter tuerunt recentiores, vt Suarez, Vaquez, Coninck, Layman, & Tannerus, quos citat & sequitur Hurtadus Complutensis *de Euch. disp. 1. diff. 6.* quibus adde Villalobos *in summa tom. 1. tract. 7. diff. 34. n. 2. & 3.* vbi sic ait. [El Sacramento de la Eucharistia recido in re, no es medio necesario para la bienauenturança, ne in voto, queremos dezir, que si no viera precepto de comulgar, se pudiera vno saluar sin tener proposito de recebirle. El fundamento desta conclusion es, porque para alcançar la bienauenturança solo es necesario estar en gracia, y perseverar en ella hasta el fin de la vida, y la gracia cierto es, que se da por la penitencia, y los demas Sacramentos, y no solo por este la perseverancia en gracia es favor specialissimo de Dios, y no es efeto proprio deste Sacramento, aunque ayuda mucho para ellos; y assi no es medio necesario este Sacramento. Confirma se, porque si Dios reuocara aora la institucion deste Sacramento, con todo esso se pudieran los hombres saluar sin intento de recebirle: y si fuera necesario necessitate medij, no lo negara la Iglesia à los parvulos, mayormente en el articulo de la muerte.] Ita ille, & alij, qui respondent ad testimonium Ioannis.

RESOL. III.

An Hæretici teneantur præcepto communicandi singulis

lis annis contento in cap. omnis vtriusque sexus de pœnit. & remiss.?
Et cursum docetur omnes fideles baptizatos comprehendere esse in præcepto dicitur cap. & tantum excludit ab ipso Infideles? Ex part. 10. tract. 16. & Misc. 6. Ref. 33. alias 32.

§. 1. Negatiuam sententiam tenet Pater Bernaldus *de Sacram. disp. 44. sect. 3. §. 1. num. 70.* vbi sic ait: Nomen Fidelis in præcepti proprie est accipiendum, nam regula, quæ docet, verba *omnes* qualia sunt omnia præceptiua, proprie, & strictè capi debere, cum aded generalis sit, siue virgete ratione non debet exceptionem pati: Sed nulla est ratio, quæ exceptionem adhibere cogat; Ergo nomen Fidelis proprie capiendum est. Maior, & consequentia probatione non indigent, Minorem astruo destructione rationum in contrarium. Prima est: Si Fidelis proprie sumeretur, comprehenderet Cathecumenum. Contra, quia non potest comprehendere non subditum Ecclesiæ; sed Cathecumenus est Ecclesiæ non subditus: ergo nomen Fidelis in hac lege, licet proprie capiat, Cathecumenum non comprehendit. Sic Ecclesiæ iubet, adultum 21. annorum reuocare: non tamen comprehendit Mahometanum id ætatis apud Christianos degentem.

2. Altera contrariorum ratio est. Si nomen Fidelis, proprie sumeretur, ab hac lege liber esset baptizatus, hoc ipso quod in hæresi occultam incederet. Contra verò; tum quia sicut dum quis non probatur malus præsumitur bonus: hic dum baptizatus non probatur infidelis præsumitur, & censetur fidelis, ac proinde per legem hoc nomine comprehenditur. Tum etiam quia qui semel aliqua lege, vel præcepto constringitur, ab eius obligatione non liberatur, nisi per voluntatem superioris, qui in ea lege dispensare potest: At baptizatus, qui in hæresim suæ occultam, siue manifestam incurrit, cum iam communione lege conuentus fuerit, non liberatur ab eius obligatione; quia non est vnde colligamus, Ecclesiæ velle, vt obligationem illam exuat: ergo, &c.

3. Postrema fuit ratio, quia iuxta Tridentinum *sess. 14. cap. 5.* Sacerdotes à Christo fuerunt constituti Iudices, ad quos deferrentur crimina omnia, in quæ fideles incidissent: Si autem nomen fidelis, strictè caperetur, non teneretur quis ea confiteri crimina, quæ post baptismum in hæresi commisisset. Sed contra: Nam ipsummet Concilium in eodem cap. quod antea statuit, integram peccatorum confessionem omnibus post baptismum lapsis iure Diuino necessariam existere: Ergo licet fidelis apud Tridentinum pro omni baptizato capi debeat, non tamen in capite *omnis vtriusque*. Primum, quia Trident. iam præmittit, quid significare velit nomine, fidelis, nempe baptizatum lapsum: quod non præstat cap. *Omnia*, &c. Secundum, quia Tridentinum non potuit eo nomine comprehendere solum fidelem proprie sumptum: caput autem, *Omnia vtriusque*, potuit: Cum liberum Ecclesiæ sit legem suam ac hæreticos extendere, vel non extendere.

4. Deinde compellor: quia solos illos comprehendit lex, quorum respectu, pœna, quam transgressoribus minatur, & imponit, vera pœna est, & grauis; siue acerba, & ipsos à legis violatione detertere potest: Atqui pœna, quam lex ista minatur, est, vt transgressor viuens careat ingressu Ecclesiæ, & mortuus Ecclesiastica sepultura: quæ quidem respectu hæretici non est pœna, nec acerba, nec mala, proinde nec illos legis violatione deterrens: Ergo, credibile non est, hanc legem ad illos dirigi ipsosque comprehendere.

5. Postremò